

I. ÉVFOLYAM
8. SZÁM
ROMA LAP
1993. AUGUSZTUS
ÁRA: 9,50 Ft

HOSSZÚ ÚT

LD

„LUNGO DROM”

OSTAFORDULT

VAL

II. világháború – Dobozon

1944. október 5-én a délutáni órákban a falu lakói arra lettek figyelmesek, hogy a Nagyvárad úton (ma Vöröshadsereg utca) négy csendőr mintegy 30-40 fős lerongyolódott emberekből, asszonyokból és gyerekekből álló csoportot kísér Sarkad felől. Amikor a csoport a grófi kastély elé ért, ott egy részét a foglyoknak külön választották és becsukták az uradalmi lovardába. Két csendőr ott maradt velük, a másik kettő pedig a többi fogollyal tovább ment. Amikor a csendőrlaktanyához értek, ott további két csendőr csatlakozott a kísérethez, és a foglyokat a temetőbe kísérték. Itt felszólították őket arra, hogy húzódjanak szorosan egymás mellé, mert az éjszaka itt fogják eltölteni.

Közben az egyik csendőr bekopogott a temetőcsősz ablakán, akinek csak a felesége volt odahaza, hogy ne ijedjen meg, ha az éjszaka lövöldözést hall, mert új

fegyvereket fognak kipróbálni az éjszaka.

A temető szomszédságában lakó **Gergely Antalné** így emlékszik vissza erre a borzalmas éjszakára: Közeli és iszonyatos puskaropogásra, kézigránatok robbanására riadtunk fel azon az éjszakán. Ez a szörnyű zaj csak rövid ideig tartott, majd utána hirtelen csend lett. Csak másnap tudtuk meg, hogy mi történt az éjszaka.

A csendőrök a foglyokat lemészárolták, s azután a temető mellett lakó cigányokat szedték össze, és velük temették el még akkor éjszaka a legyilkoltakat.

Fancsovics György (doboz néven Sinka-cigány) így emlékszik vissza erre a szörnyű éjszakára: A csendőrök éjszaka felzavartak bennünket és kizavartak a temetőbe. Ott ránk parancsoltak, hogy ássuk meg a sírt és az itt lévő hullákat temessük el. Amikor végeztünk a szörnyű munkával, a csendőrök elengedtek, de ránk parancsoltak, ha eljár a szánk, ők visszajönnek, és mi is hasonló sorsra jutunk.

Beküldte:

Czibanó János, Doboz

Címlapon: Hargitai Lajos felvétele

ROMA LAP
Megjelenik havonta

Kiadja: az
„Oktatási és
Továbbképzési
Központ”

Alapítvány

5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Telefon/telefax: (56) 420-110

Felelős szerkesztő: **Paksi Éva**
Tervezőszerkesztő: **Pozsa József**
Fotóriporter: **Hargitai Lajos**
Felelős kiadó: **Farkas Flórián**

Nyomdai munkák:

REPRO STUDIO Nyomdaipari
Egyéni Cég, Verseggy Nyomda Kft.
Szolnok

ISSN 1216-982X

Egy család – sokat szenved

Jánoshidán van egy család, aki szinte már földönfutóvá vált. Az asszonynak a hat gyermekéből már csak három maradt, ugyanis két gyermeke még kicsikorukban a Zagyvába fulladt. Van egy lányuk, aki intézetben lakik, mert annyira szegények, hogy nem tudnák még őt is nevelni. Az a három gyerek, aki az édesanyjával él, már sajnos, csont és bőr.

A legöregebb fiú most katona, így talán neki van a legjobb sora. Van még egy másik fiú is, aki már negyedik alkalommal bukott

meg. Ő még mindig 6. osztályos. És van egy nagylány, aki közhasznú munkásként dolgozik. Egyedül ő keres a családban. Az édesapjuk már meghalt.

Ennek a családnak valamikor nagy háza volt, de leégett, és azóta egy putrihoz hasonlóan élnek. A házban van egy pici szoba, s a szoba sarkában egy kályha, edények. Ez a konyha is.

A faluban nincsenek kiközösítve, mert a mi falunk összetartó. Sokat beszélnek az éhező családról.

Az édesanyjuk körülbelül 35 kg. Gyakran beteges, mert sok gond terheli. Ez a család rászorulna, hogy segítsenek rajtuk!

Rácz Zsuzsanna
Jánoshida, 14 éves

Szégyeljem-e...?

1993. július 2-án alakuló cigány gyűlést tartottunk a füzesgyarmati kultúrházban. Meghívottként én is jelen voltam. Ott történt velem ez az eset. Én a füzesgyarmati Lungo Drom tagja vagyok. Bemegyek a terembe, ahol már folyik a választási előkészüldés. Hozzám lép egy idős cigány asszony, ezekkel a szavakkal: szégyeld magad! Milyen cigány vagy te? Magyar-e az a Lungo nyavalya?

Az idős asszony neve nem fontos. Elég koros már, nem akarom, hogy utólag szégyenkezzen. Elmondtam, hogy nem Lungo nyavalya, hanem Lungo Drom. Ez is egy cigány szervezet, de országos. Magyarul azt jelenti, hogy hosszú út. Nem értem, rázta a fejét, és elment. Én pedig azon gondolkodtam, miért is szégyeljem, hogy én a Lungo Drom tagja vagyok? Hiszem az eszméit, a harcat és az akarását. Minden erőmmel azon leszek, hogy e két szót, hogy Lungo Drom, mindenki megismerje, aki eddig még nem ismeri. Kérdelem én, hát szégyen ez?

Tisztelettel:

Kőrösi Lajosné, Füzesgyarmat

P U T R I

Találkozóra invitáltak a Mátészalkai Gyermekotthonba. Szíves-örömmest tettem eleget a meghívásnak, hiszen Mátészalka a cigányság egyik jelentős országos centruma, s itt az igazán modern otthonban családi modellt követve nevelnek állami gondozott gyermekeket. Számomra minden ilyen találkozás felfedezéssel, titkok feltárásával, a gyermekvilág rejtelseibe való bepillantásokkal jár. Így történt most is. A július 16-i találkozón úgy zsongtak, csiviteltek körül a nebulók a szalkai otthon ebédlőjében, mint kotlóst a csibéi. S bár köztudott, hogy az állami gondozott fiataloknak közel 80-90 százaléka cigány, most mégis meglepődtem, amikor a fekete égőszemű, ébengahajú lányok, fiúk körém telepedtek. És én beszéltem a régimúlt cigányvilágról, az én gyermekkoromról. Ők olyan figyelemmel hallgatták, hogy szinte elcsodálkoztam.

Gyermekvilágomat, élményeimet idézve a putrikat említettem, a benne zajló életet, s a viskók világáról szóltam, anyám tippanggal meszelt fehérpadkás, nádfedeles házáról, ami ott állt Törökszentmiklóson a Csisznyi-

kóban... És még több egyéb más, a cigány világra jellemző fogalmat használtam. Így egyebek között a bodagot, mint kenyérpótlót és sok egyéb mást. Észrevettem, hogy a gyerekek ezeket a fogalmakat nem ismerik, nem is hallottak róluk. Elgondolkodtam, s megdöbbenem. Arra gondoltam: felnövekszik egy-két cigány nemzedék úgy, hogy életében nem látott putrit, nem járt benne, nem hallott róla, nem ismeri a tippant, a bodagot stb., holott cigány! Nem, isten ments, hogy a nosztalgia szólaljon belőlem. Ám azt mégiscsak furcsálom, hogy az állami gondozásban élő cigány fiatalok ezrei ne tudják meg, hol, hogyan, milyen körülmények között éltek, vagy élnek ők.

Eszembe jutott néhány cigányvezető ismerősöm, barátom, akik közül több így mutatkozik be, valahányszor összehoz bennünket a sors valamilyen tanácskozáson: „Én telepi cigány vagyok.” „Engem a kunyhóban neveltek.” „Én oláh cigány vagyok.” Akkor kissé furcsáltam a dolgot. Vajon mit mondanak, mit mondhatnak(!) ezek az állami gondozásban, az otthonokban nevelkedett cigány

gyermekek? Ha azt akarjuk – és akarjuk! –, hogy cigányoknak vallják magukat, hogy soha, senki előtt ne tagadják el származásukat, akkor illik is valamit tenni azért, hogy cigány identitásukat, a maguk vállalását elősegítsük. Különben meghasonlott emberekké, tudathasadásos felnőttekké válnak.

El tudom képzelni, hogy az állami gyermekotthonokban élő, tanuló, e diákotthonokban, kollégiumokban nevelkedő cigány gyerekeket olykor elvigyék a cigány telepre, oda, ahol a cigányok élnek, laknak. Életközelségből ismerkedjenek meg a putrik, a kunyhók, a mázolt szobák világával, a tippanggal meszelt házakkal, azok lakóival. Egyrészt azért, hogy tudják és lássák: szüleik honnan származnak, kik voltak az ősök, s ami nagyon fontos: legyen összehasonlítási alapjuk a múlt és a jelen között. Ezzel reális értékítéletet alakíthatunk ki a gyerekek lelki világában, önismemretre készíthetünk, s főleg arra, hogy vállalják önmagukat, a cigány származásukat.

Farkas Kálmán

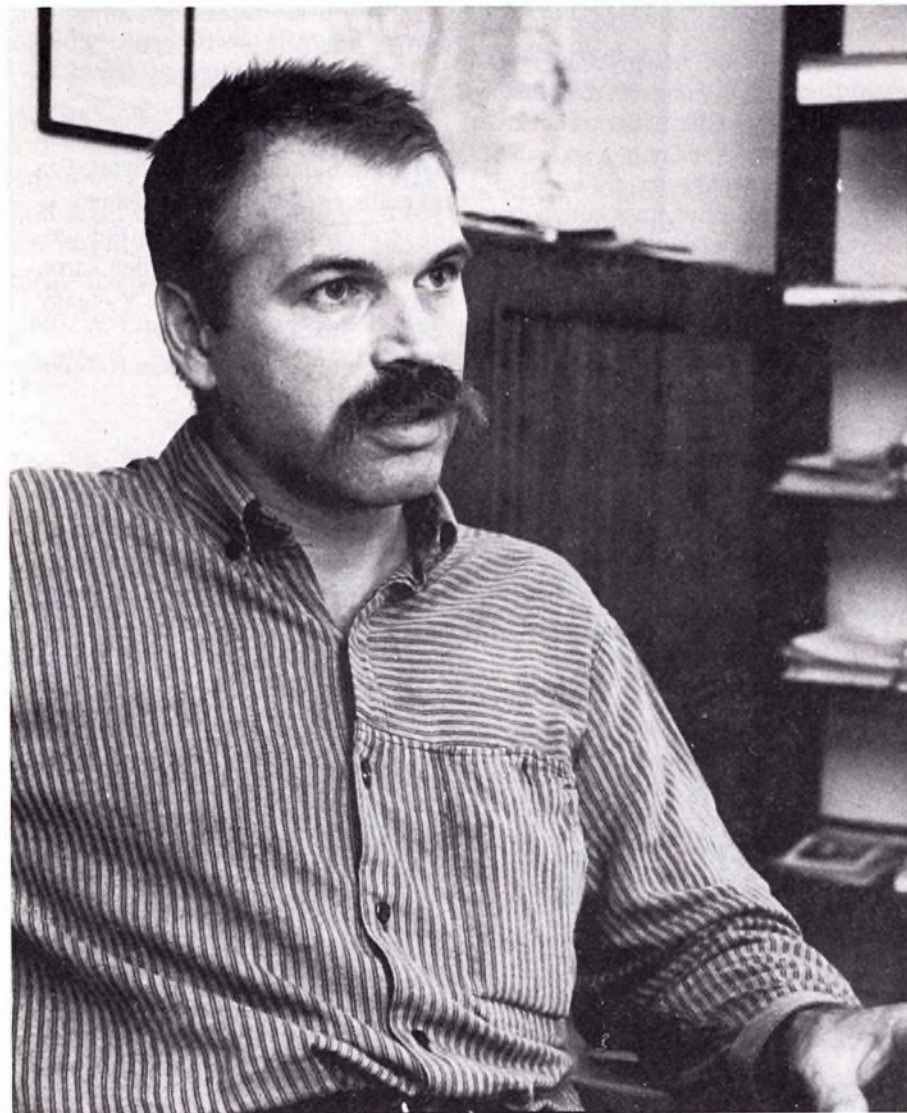

Együtt vagy egyedül

Gyakorta látszik a külső szemlélő számára perben-haragban állónak a napjainkra közel másfélszázra gyarapodott cigányszervezetek közössége. Mintha a vita, a különbözőség fontosabb volna a valós érdekképviselőnél. Mások úgy vélik, most érkezett el az ideje az egység megkövácslásának, a kisebb csoportok közösséggé alakításának. Némelyek politikai programokat fogalmaznak, többen viszont az érdekképviselőre helyezik a hangsúlyt. Megszűnt a jóságos állambácsi képzete, más feladatok hárulnak már a hivatalokra is. Segít-e a meghozott kisebbségi törvény az előbbrejutásban? Erre a kérdéskörre kereste a választ *Báthory Jánostól*, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnökhelyettesétől munkatársunk, Csillei Béla.

– Keveset hallani erről az államigazgatási szervezetről. Megfelelőnek tartja az információáramlást a hivatal és a cigányszervezetek között?

– Valóban igazuk van azoknak, akik úgy vélik, talán keveset hallatunk magunkról. Ugyanakkor azonban el kell mondanom, naponta átlagosan három-

Az alulról építkező, önállóan szerveződő csoportokat támogatjuk.

négyszervezet keres fel minket, s tárgyalunk különböző témákban. Úgy vélem, az érdekeltek ismernek, tudják, melyek a lehetőségeink, miben tudunk eljárni. Annak idején, még emlékezhetünk rá, a cigánypolitikát központi határozatokkal irányították. Ötévenként összeült a Központi Bizottság és hozott egy határozatot, melyet úgy-ahogy megpróbálták végrehajtani. Az eredmények ismertek. Ma már ez az út nem járható. Semmilyen formában nem térhetünk vissza erre a kudarcot vallott útra. Mi az alulról építkező, önállóan szerveződő csoportokat támogatjuk, segítjük. A hivatal államigazgatási feladatokat lát el, ami nem jelent szervezetek helyetti döntést. A korábbi hatalmi összpontosítás és az ezzel járó pénzeszközök világa már nem jön vissza. Most új mechanizmusokat kell kiépítenünk, új szervezeti formákat kell kialakítanunk. Nem könnyű feladat, hiszen időnk is alig volt rá, de nincs más út. Az egyértelműen alulról szerveződő, polgárosító csoportoké a jövő.

– Sokan még ma is elvárják, hogy a nagytekintélyű hivatal hatósági jogkörrel döntsön akár helyettük is. Lehetséges-e ez napjainkban?

– Szinte rendszeresen érkeznek ilyen kérések, panaszok, melyben ilyen vagy olyan döntéseket, vitákat, helyi problémákat kívánnának velünk megoldatni. Váltsuk le a polgármestert, mert nem szereti a cigányokat, meg hasonló kérések. Ez természetesen elképzelhetetlen. Jogunk sincs hozzá, de szándékunkban sem áll ilyesmi. Segítjük a szervezeteket, de nem avatkozunk be. El kell választani a társadalmi szférát az államtól és a magunk feladatait kell végeznünk. Nem leszünk döntőbírók semmilyen torzsalkodásnál, mert nem ez a dolgunk. Megpróbálunk tisztességes hivatalnokok lenni, akik a rájuk bízott lehetőséggel, pénzzel igyekeznek a legmesszebbmennyig megfelelően bánni. Munkánk főként a közigazgatással, jogvédelemmel kapcsolatos. Nem volt olyan ügy, amelyben ne próbáltunk volna segíteni, ha hozzánk fordultak. Volt olyan esetünk is, amikor egy cigány vállalkozó kölcsönkérelméről volt szó, de olyanról is, mikor végzett munka után járó jogos bérkövetelés merült fel. Ezek azonban kivételek.

– A rendszerváltás óta működik ez a hivatal. Melyek azok az eredmények, amikre joggal büszke?

– Ha be tudnám bizonyítani, hogy jelentősen javult a helyzet, minden bizonnyal akadna, aki rögtön cáfolná ezt, mondván, a cigányságnak romlott a helyzete. És nem vigasztalna senkit, hogy gazdasági válság közepette vagyunk, nemcsak a cigányságnak romlott az életszínvonala. Sajnos, a munkanélküliség, a mindennapi élet nehézségeiket sújtják a legjobban, mégis, véleményem szerint van fejlődés. Kiepültek azok a szervezetek, amelyek képesek valós módon közelíteni a problémáik megoldásához. A gazdasági nehézségek ellenére teljes a szabadság, a szervezkedési szabadság. Mindenki megtalálhatja a neki legjobban tetsző, érdekeit legjobban kifejező érdekvédelmi csoportot. Ezek autonóm módon léteznek, s az állam anyagilag is segíti őket. És kiepült ez a hivatal is, melynek gerincét a referatúrák képezik. Minden kisebbségnek megvan a maga főosztálya, amely képes ügyeikben eljárni. Még akkor is, ha esetleg csak egy-egy munkatársat jelent. Eből öröndetes kivétel a cigánysággal foglalkozó főosztály, ahol **Bogdán Béla** vezetésével külön jogtanácsos, **dr. Gáli Mihály** is segíti az ügyek intézését. A létrejöttünk óta elintéztett számos ügy bizonyítja a testület életképességét, az itt végzett munka hatékonyságát. Az évi több ezer hozzánk érkező levél, ügypír jórésze a cigány főosztály ügykörébe tartozik. Minden megkeresésre válaszolunk és eljárnak a szóban beterveztett ügyekben is. Naponta 2-3 vidéki delegációt fogad a cigány főosztály. Gyakran közvetítünk a helyi önkormányzat és a cigányság közötti konfliktusokban.

– **Úgy mondják, ahány nagy család, annyi cigányszervezet. Ki tud köztük igazságot tenni?**

– Valóban, régebben egy-két cigányszervezet volt, élükön kijelölt vezetőikkel. Ma alapvetően más a helyzet. Több mint másfélszáz szervezet létezik, melyek közül, igaz jóval kevesebb a működő, de ez egy másik probléma. A gond a helyes döntés, a pénzek optimális elosztása. Amióta a világ világ, még nem volt olyan pénzelosztás, ami mindenkinek tetszett volna, de hát ilyen az élet. Általában azok kritizálnak, akik keveset kaptak, vagy úgy érzik, hogy nekik több is járt volna. Ennek ellenére igyekszünk a legjobb tudásunk szerint eleget tenni az elvárásoknak. A probléma gyökere azonban nem itt van. Sokszor vádolnak minket, hogy nem megfelelő a pénzelosztás. Pedig ezt az összeget nem mi adjuk, hanem a Parlament dönt felőle. Mi az Országgyűlés illetékes bizottsága megkeresése alapján javaslatot teszünk. Megkapjuk a szempontokat, mely alap-

ján ki kell dolgoznunk egy javaslatot. De a döntés az Országgyűlésé.

– **Mégis önöket támadják. Vajon nem megfelelő a tájékoztatás? Előnyben részesítenek önöknek tetsző szervezeteket, másokat pedig alulértékelnek? Mi az igazság?**

– Egyértelműen az alulról szerveződő, valós érdekképviselőket ellátó szervezeteket kell előnyben részesíteni. Ezt vállalom. Nem vagyok híve a hatalmas, országos szervezetnek, ami valójában az előző kor működésképtelen szervezeteire emlékeztetne. Ez nem azt jelenti, hogy a kormány például nem támogatná a magát országossá kinövő szervezeteket. Elfogadjuk, ha az valóban önmagától, saját munkája nyomán alakul ilyené. Az új törvény is ezt erősíti meg. A kormány egyértelműen a kisebbségekre bízta, hogy érdekképviselőiket milyen formában, keretek közt jelenítse meg. Ez valóban a saját feladatuk.

– **Mely szervezetekkel elégedettek? Melyek munkáját tartják követésre méltónak?**

– Nem szeretnék megnevezni egyet sem, nehogy félreértés származzon belőle. De azt egyértelműen kijelenthetem, azokat tartom támogatandónak, amelyek valós érdekképviselői szolgáltatást vállalnak fel. A tapasztalatok azt mutatják, hogy legtöbb cigányszervezet országos politikával kíván foglalkozni, elhanyagolva a helyi ügyeket. Pedig életképességét a tagság érdekeinek közvetlen kifejezése adná. Kevés az a szervezet, amelyik a szociális problémákkal, a feszültségek enyhítésével törődne. Arra kellene szövetkezni, hogy a gyerekek hatékonyabb oktatást kapjanak, megoldott legyen a bölcsődei, óvodai ellátás, megszerveznék a gyermekmegőrzést. A jelenlegi szervezetek szinte mindegyike általános „elméleti” politikát kíván művelni. Erős a konkurenciaharc, hiszen a források is ugyanazok. Így egymást támadják, ahelyett hogy szakosodnának, a szakmai munkamegosztás lenne jellemző rájuk. Megmondom őszintén, nem fogunk állambácsi módjára döntőbíróként fellépni. Az egységet sem mi fogjuk megteremteni. Ezt nekik, maguknak kell kialakítani. És nem értek egyet azokkal a csoportokkal sem, akik az adófizetők pénzét, az állami támogatást arra használják fel, hogy demonstrációkat, megmozdulásokat szervezzenek, miközben a valós, hétköznapi munkájukról hallani sem lehet. Vállalom, azt a szervezetet tartjuk komoly, elkötelezett, a cigányság érdekeit valóban kifejező csapatnak, amely nem formális, egyszer aláíró tagságból áll, hanem nap mint nap a munkájával bizonyító emberek közössége.

– **A kisebbségi törvény meghozatalával lehetőség nyílik a cigányság**

markánsabb politikai tevékenységére is. Ugyanakkor ez még mindig bizonytalan terület számukra. Mi a teendő? Önállóan politizáljanak, vagy csatlakozzanak valamelyik politikai párt-hoz, pártokhoz?

– Egyik neves szociológusunk azt tanácsolta a cigányság képviselőinek, hogy csatlakozzanak a pártokhoz, egyházakhoz. Legyenek jelen mindenütt, ahol remény van érdekeik képviselésére. Bár magam, hivatali személyként, tanácsot nem adhatok, de úgy vélem, ez az álláspont sok igazságot tartalmaz. A cigányságnak igenis fel kell ismernie valós érdekképviselőit és meg kell találnia azokat a lehetőségeket, formákat, melyek a választások során előnyükre válhatnak. Most a pártok is nyitottak. Sokan fogják felkeresni a cigányszervezeteket leendő szavazatokat remélve. Csak azt tudom mondani, legyenek óvatossak. Ne azzal kössenek szövetséget, aki a legtöbbet, legszebbet ígéri, hanem azzal, amelyiknek eddigi tevékenységében, programjában a leginkább beleillik a kisebbségekkel, a cigánysággal való törődés. Ami természetesen nem zárja ki az önálló politizálást sem. A lényeg az, hogy ne maradjanak passzívak. Nem élni egy lehetőséggel, több mint bűn. Az hiba.

– **Gyakorta éri önt, személy szerint a vád, hogy túlságosan régóta forog ebben a körben. Akinek olyan pártmúltja van, mint önnek, az inkább maradjon az eredeti szakmájában és ne vállaljon a rendszerváltás után is hivatalt. Mit szol ezekhez a nézetekhez?**

– Valóban támadnak, de szinte kizárólag olyan személyek, akik valamiféle sértődés nyomán engem szemeltek ki célpontnak. Számomra igen mulatságos, hogy magas körökben forgolódo, annak idején komoly befolyással rendelkező illetők vádolnak engem MSZMP-s múlttal. Olyanok, akik annak idején munkásorparancsnokként védtek a rendszert a másként gondolkodóktól, vagy Aczél Györgynél előszobáztak. Most köpönyeget fordítottak és mindenkit támadnak, aki nem ad pénzt, posztot, paripát számukra. Rám mutogatnak, amikor én sohasem voltam párttag. Az igaz, hogy felkért szakértőként írtam egy tanulmányt 1988-ban, amit sohasem tagadtam. Úgy tűnik, egy politikai ízü hadjárat során már ez is vád lehet. Pedig én mindössze azt teszem, amihez értek. Kevesebb gond lenne az országban, ha mindenki azzal foglalkozna csak, amihez ért. Akármilyen nézetű, beosztású vagy pártállású illetőről is legyen szó.

TÁBOROZNI JÓ!

Táborozni szép, érdekes és nem utolsósorban kalandos vállalkozás. Otthagyni a szülői házat, a megszokott környezetet, és vadregényes tájakon tölteni néhány hetet, megannyi kalandos élménnyel tarkítva, talán ez a legszebb ajándék, amit egy nyár adhat fiainak.

A szülők persze aggódnak, hiszen ebadta csemetéjük valójában „elraboltatott” hazulról. Mások vigyázzák álmát, mások főzik az ebédjét, és mások mondják neki, ha rossz, hogy: irgum-burgum! Hátrakötöm a sarkadat! Hát ez valami borzasztó.

Még szerencse, hogy a gyerekek ügyet sem vetnek erre az aggodásra. Felkapják a hátizsákot, focilabdát, gitárt, kismagnót, nagymagnót és irány a tábor. Ha ugyan manapság van valahol ilyen. Mert a hagyományos úttörőtáborok szinte megszűntek. Ami helyettük van, annál szigorú követelményeknek kell megfelelni, melyek tagsági viszonyt, kellő elkötelezettséget kívánnak meg a jelentkezőktől. Olyan, ahol a feltétel mindössze annyi, érezze jól magát a résztvevő, alig van. Romafiataloknak pedig még ennyi sem. Talán ezért is vonzott oly sok résztvevőt a Lungo Drom Országos Érdekvédelmi Cigány-szövetség néhány tábora, melyeket a

szolnoki Tiszaliget csodálatos parkjában rendeztek meg.

A faházak csendjét zeneszó veri fel. A körbe elhelyezett székeken, padokon majd negyven gyermek üldögél és hallgatja figyelmesen a gitár muzsikát. A halk tapsot lassan felváltja az ütemes ének, s néhányan táncra is perdülnek. Az olvasótábor úgy tűnik, nem elégszik meg az írott-nyomtatott betű szépségével. A mozgás, a zene hozzátartozik a programhoz. A kíváncsiskodó látogató kérdésére a gyerekek egymás szavába vágva válaszolnak.

– Voltunk Debrecenben meg Hortobágyon is. Láttuk a kilenclyukú hidat, meg a lovakat is!

– Elmentünk az állatkertbe is és Rolandot leköpte egy víziló. Igaz, csúfolta előbb egy kicsit. Bizonyára azért.

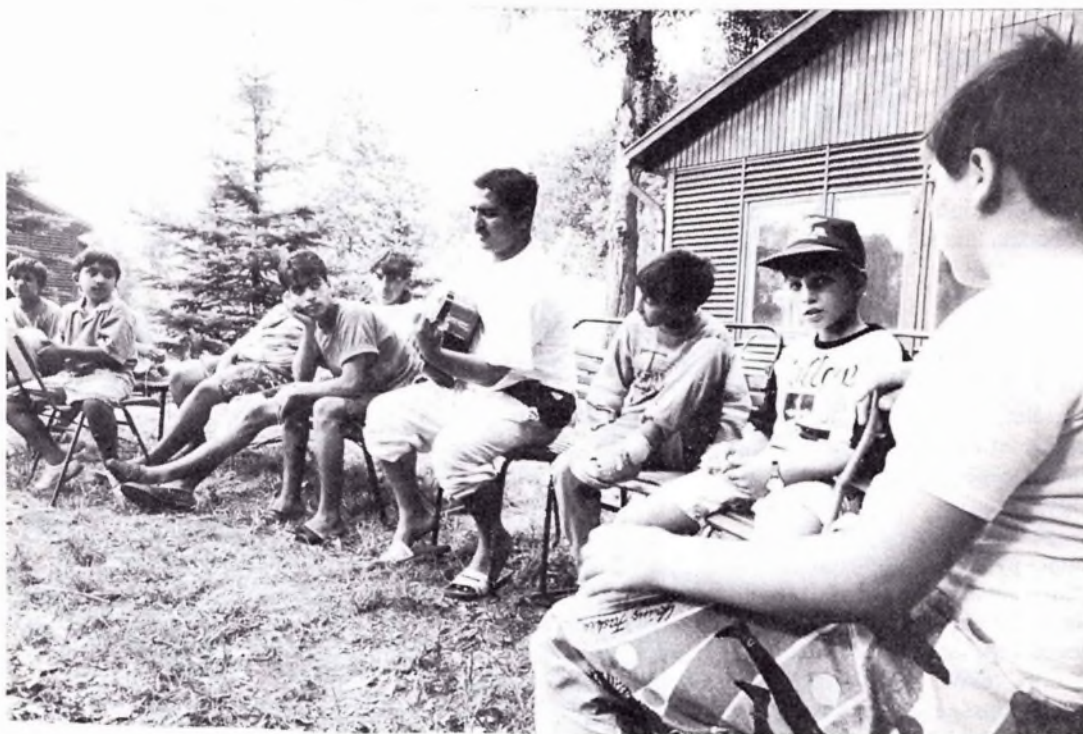
– A fiúk mindig lenyomtak minket a víz alá, meg lefröcsköltek vízipisztolyal. De nem hagytuk magunkat.

– Egyik este ufót láttunk a házak fölött.

– Negyven gyerek van most az olvasótáborunkban, – mondja **Paksi Éva** táborvezető, – ami az elmúlt esztendőhöz képest gyarapodást jelent. Sokan újra eljöttek, mert tetszett nekik az első kísérlet is. Olvasótábor, mert a mesék, versek, dalok tanulása mellett találkozhatnak a gyerekek híres, ismert személyiségekkel, beszélgethetnek velük életükről, munkásságukról. Idén vendégünk volt **Farkas Kálmán**, újságíró, aki nemcsak beszélgetett a gyerekekkel, de interjút is adott a tábori újság szerkesztői számára. Mert úgy véljük, a szó elszáll, az írás megmarad. Ezért, Taves Bahtalo címmel ebben az évben is összeállítottak a gyerekek egy tábori újságot, melyben megírták élményeiket. Azt, hogy hogyan látták ők ezt a 10 napot, a saját szemükkel. Ezt most mind hazaviszik, és elmesélik, jócskán felkavarva ezzel a megszokott otthoni életet. Ha csak ennyit sikerült elérnünk, már megérte.

*

A Tiszaligeti Szabadidőközpont központi épületében a megszokott tábori gyerekzsivaj helyett sejtelmes csend, egyfajta halk zűmmögéssel fogadja a látogatót. Az integrációs számítógépes tábor tanuló fiataljai, mozgássérült gyerekek, romafiatalok a számítástechnika alapvető tudnivalóival ismerkednek beható módon. Az emeleti teremben 16 gép, a hozzátartozó monitorokkal fogadja a gyerekeket. Oktatójuk, **Horváth Istvánné** az alapoktól kezdve az önálló munkáig, valamennyi folyamatot megismerteti a tanulni vágyókkal. Mint **Furcsa Istvánné** táborvezető elmondta, elsősorban a számítógép megismerése és

Szól a „rock-csigabiga”

megszerettetése volt az alapvető cél. Ennek érdekében pályáztak és jött létre ez a kis csapat. Az itt tanuló gyerekek, mozgássérültek, mozgáskorlátozott szülők gyermekei és roma fiatalok együtt, közösen próbálnak elmélyülni a technika rejtelmeibe. Mindhárom csoport megtapasztalta már, milyen érzés ki-sebbséginek, megkülönböztetett, hátrányos helyzetűnek lenni. Ezért talán kicsit nagyobb türelemmel vannak egymás iránt, toleránsabbak a másik akadozóbb teljesítménye láttán. A közösség lassan kialakult, barátságok szövődtek, ami önmagában is nagyszerű eredmény. A gépek, a számítástechnika alapjainak elsajátítása pedig esetleges lehetőség a későbbi pályaválasztáshoz. Minden bizonnyal lesz olyan fiatal, akit e tábor indít el majdani életútján. Akkor pedig már érdemes volt.

*

A Motor úti lakótelep lapátoló fiatalok munkájától hangos. Építőtáborozók takarítják az árkokat, javítják a kerítéseket, gondozzák a fákat. Cigány fiatalok, akik nyári pihenés helyett a munkát, a kemény fizikai állóképességet megkövetelő tevékenységet választották. **Kozák István** táborvezető nem titkolt büszkeséggel említi a közel harminc fős csapat eddigi eredményeit. Rendbe teszik a lakótelepet, amire bizony ráfér egy kiadós nagytakarítás. Nem csak az árkok, de jó néhány kerítés, útpadka is olyan elhanyagolt állapotban van, ami helyenként már balesetveszélyes is. Gondozatlanok a fák, a szemet gyönyörködtető növények. Jobbára csak a gyom, a dudva köti le az itt élők, az errefejárók figyelmét. Ezen kívánt segíteni ez a kis csapat, amikor hozzáláttak a munkához. Mint elmondták, egészen másként néz ki a dolog, ha maguk csinálják meg. Amit az

Hagyjatok... olvasok!

ember maga végez, annak több a becsülete, valják, és így is tesznek. Remélhetőleg az ott élőknek is ez lesz a véleményük, ha az építőtáborozók átvonulnak a következő cél, a Hangya úti lakótelepre. A rend, a tisztaság, az ápolt környezet talán megteszi hatását, és kicsit változtat is az itt élők szokásán. Remélhetőleg nem öntik majd ki a szemetet oda, ahol ezek a fiatalok egyszer már rendet raktak. Cigány gyerekek építőtábori munkában rendet raktak környezetükben. Nemcsak ott élők, de vidékről bejárók is. Számukra ez egy remek program, egy hasznos időtöltés. És egyfajta példaadás is. Talán változik valamit a világ ez által

is. Még hétágra süt a nap, még tart a rekkenő nyár, a szünidő, s a gyerekek önfeledten táboroznak. Akiknek véget ért, egy nagy élménnyel kerülnek haza. Lesz mit mesélni a többieknek. Aki teheti, még tovább marad. Vagy visszatér jövőre. Ha lesz tábor. Ha lesz pénz, ha lesznek támogatók. Ha továbbra is úgy véli, aki teheti, hogy nemes célért, a szépre, jóra nevelésért érdemes pénzt adni a gyerekeknek. Akik nem értenek olyan bonyolult dolgokhoz, mint válság, infláció, szponzorok. Csak nyaralni, táborozni szeretnének. És bíznak a felnőttekben.

Csillei Béla

A mozgás, a zene hozzátartozik a programhoz.

Honvág? Nekem ugyan nincs!

Közyűlést tartott a Lungo Drom

A „Lungo Drom” Országos Érdekvédelmi Cigányszövetség augusztus 7-én tartotta előrehozott közgyűlését. A miértről kérdeztem **Farkas Flóriánt**, a szövetség volt főtitkárát, ma már elnökét.

– Ennek a közgyűlésnek tulajdonképpen két fontos momentuma volt. Az alapszabály módosítás, amely abban nyilvánul meg, hogy a helyi szervezeteinknek az eddiginél nagyobb önállóságot biztosítunk. Másik fontos dolog a szervezeti, szerkezeti átépítés. Ehhez tisztségviselők változtatására, illetve választására volt szükség, amire csak egy küldött közgyűlés hivatott.

– Személycserék történtek. **Pálfi Miklós** elnök lemondott, **Farkas Flórián** főtitkár lemondott, és új elnököket választottak.

– Igen. Ahhoz, hogy a Lungo Dromon belül a szerkezeti váltás megtörténjen, a főtitkári tisztséget, mint olyant meg kellett szüntetni. Tulajdonképpen csak személycsere történt, ami ideológiájában, politikai stílusában, arculatában a Lungo Drom életét nem fogja megváltoztatni. A cigányszervezeteknek figyelemmel kell kísérni a társadalmi mozgást. Ez mindinkább azt is jelenti, hogy nagyobb diplomáciai feladatot kell vállalniuk. Ez a szerkezeti váltás, a diplomáciai feladat ellátását nagyban elő fogja segíteni.

– A szövetség új elnöke **Farkas Flórián** lett egyhangú választás alapján. Hogyan képzei el a további munkát?

– A magyarországi cigányság helyzetét figyelembevéve, azt gondolom, hogy csak akkor történik komoly változás, ha a cigányság

ság kellőképpen megjelenik a politikai palettán. Ennek érdekében a Lungo Drom nyitni kíván mindazon cigányszervezetek felé, akik ezt a célt magukénak vallják. Többször kimondott 24 óráját éli a magyarországi cigányság. Minél gyorsabb és hatékonyabb beavatkozásra van szükség. Az eddig megkezdett programjainkat mindenképp tovább kell vinni, hiszen mindegyik hosszútávú program nagyban segíti az érintett cigányság helyzetét. A pragmatikusságot szövetségünk továbbra is tartani kívánja. Ugyanis a cigányságnak ma a közvetlen segítségre is nagy szüksége van. Ugyanakkor nagyobb figyelmet kívánunk fordítani a diplomáciai feladatokra. Éppen ezért a szerkezeti váltás olyan formában fog módosulni, hogy az eddigi főtitkári feladat egyrészét az irodavezető fogja betölteni.

– *Hogyan értékeli a volt elnök eddigi munkáját?*

– Az elnöki megbízatás a Lungo Drom életében eddig reprezentatív jellegű volt. A volt elnök munkáját tulajdonképpen csak néhány hónapja végzi.

– *Bár nincs összefüggésben az említettekkel, de mint aktuális „eseményről”, kérem fejtsse ki véleményét a Romániában megválasztott minden cigányok királyáról?*

– A világ cigányságának, de legfőképpen a romániai cigányságnak sem hiszem, hogy az a legfontosabb feladata, hogy királyt válasszon magának. Egyébként pedig mint minden önjelölést, így ezt is a Lungo Drom visszautasítja, és minősíthetetlennek tartja. Megjegyezni kívánom, hogy mindenütt a világon, és így Magyarországon is a sajtó – írott és elektronikus – volt az az eszköz, amely nagyban elősegítette

azt a képet, ami a cigányságról kialakult. Természetes, hogy azt az is változtathatná meg.

*

– *Miért mondott le Dr. Pálfi Miklós, a Lungo Drom elnöke?*

– Úgy gondolom, hogy a jelenlegi társadalmi, politikai helyzet, valamint a szövetség pragmatikus struktúrája és szellemisége megkívánta a funkcióváltást. Előre szeretném bocsátani, hogy nem személyes konfliktus, hanem a fent említettek miatt vált ez szükségessé. A szövetség élén olyan személynek kell állnia, aki a legátermettebb, gyakorlati tapasztalatokkal rendelkezik, és tudja képviselni a cigányság érdekeit. Ma elmondható, hogy a cigány-politikusok közül kevés ember rendelkezik megfelelő intelligenciával, politikai öntudattal. Ilyen személlyel, közel három éves vezetői múltamban, nem nagyon találkoztam, illetve egy- két sze-

méllyel igen, és ezek közé tartozik Farkas Flórián.

– *Alelnöknek választották meg.*

– Igen. Egyébiránt pedig, ha a szövetségnél folyó munkamegosztás úgy kívánja meg, valamint a szakmai képzettségem, akkor a

jogi ügyletek vitelét vállalom a szövetségnél, és természetesen egyéb más ügyeket is. Ugyanolyan felelősséggel kívánom a munkámat végezni, mint ahogyan azt eddig is tettem.

Paksi Éva

A MÁSSÁG JOGA

1993. július 7-én a magyar Országgyűlés 304 szavazattal, 3 ellenszavazattal és 8 tartózkodással elfogadta a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvényt.

A törvény nagyon jelentős. Tartozunk ezzel a kisebbségeknek, hogy otthon érezzék magukat – mondta **Jeszenszky Géza** külügyminiszter a törvényről tartott nemzetközi sajtótájékoztatón.

Jeszenszky Géza és Péli Tamás

Magyarország, amely a jogállamiság útjára lépett, nem lehetne elégedett a teljesítményével, ha ez az intézményrendszer hiányozna belőle. Erre kötelezte a kormányt az alkotmány, és kötelezte saját programja – vélekedett **Wolfart János**, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke, majd hozzátette: – Nem lehet azt mondani, hogy a kisebbségek egyöntetűen lelkesek, egyöntetűen megelégedtek. Nem is lehetnek azok, hiszen a törvény hatásai csak a végrehajtás során fognak kiderülni.

A régóta várt szabad identitásválasztáson alapuló kisebbségi törvény lehetőségét teremt arra, hogy a legfontosabb területeken a hazai kisebbségek saját kezükbe vegyék sorsuk irányítását. A törvény fontosságát, szükségességét azonban a mindennapok fogják igazolni.

„E jogok összessége nem a többségi társadalom adománya és nem a kisebbség kiváltsága, hanem az egyén szabadságának és a társadalmi békének tisztelete alapján a másság joga” – szól a törvény bevezetőjének fontos gondolata.

- paksi -

Bizonyítás és bizalom

Dinnyetermelő cigányok Nagycserkeszen

Rekedt férfi hang a telefonban. „Tessék, én vagyok **Nagy József**” – jelentkezik be az MCKSZ mátészalkai szövetségének elnöke. „Mi van veled? Csak nem vagy beteg?” „Tetszik tudni, a cigányok! Nem bírok velük. Sokat kell kiabálni munkaközben. De hála Istennek megy a gázvezeték ásása, sok cigány dolgozik, meg vannak velünk elégedve” – tájékoztat.

Mátészalka a fekete vonatok városa. Cigányok városa. Az ország egyik legjelentősebb cigány centruma. Évtizedekig zakatoltak innen cigány segéd-munkások százaival a vonatok az egész országba. Lakóházak, iskolák, intézmények tucatjait építették fel. Csak hétvégeken látták a gyerekeiket, s jó formán meg sem melegedett fáradt testüktől az ágy, kifacsartan, kizsigerelten zötyöghettek vissza az úgynevezett „szocialista” városokat építeni. És hozták haza a betegséget, fillérjeiket. Ezek váltak korán rokkanttá, leszázalékoltakká.

Napjaink legpusztítóbb szellemi, etikai és pszichológiai züllesztő kórja, nyomorgulágok teremője a munkanélküliség. Jellemeket rombol, szellemileg építi le az embert, s ezért is életfenntartó, a megmaradás parancsát valló szükségszerűség a munkával, személyes példadással való bizonyítás. És ebben mindazokkal a cigányokkal vitatkozom, akik egyik tanácskozáson így vélekedtek: „Kinek bizonyítsunk, eleget alázkodtunk, semmi szükségünk rá”. Én erre ezt válaszolom: elsősorban magunknak kell bizonyítanunk.

Megmutatnunk, mire vagyunk képesek. Ez nem megalázkodás. Van-e rá szükségünk? De még mennyire. Az ember mindig megméretik és megmérettetik. Cigány, nem cigány! És ha a mi Nagy Jóskánk azért vesződött a szalkai cigányokkal, hogy bizonyítsanak a földmunkában, jól tette. E referencia munka révén jutottak milliókat érő jelentősebb munkavállaláshoz. S ha információim pontosak, ők végzik el a gázvezeték építésének a földmunkáit Vásárosnaménytől Nyíregyházáig. Szép, nagy cigány családok százainak kenyeret biztosító vállalkozás. Bizonyíthatnak a cigányok.

Ott, Mátészalkán és másutt is. Nagycserkeszen **Tomasovszki János** polgármester újságolta, mikor arról érdeklődtem, mi a véleménye a dinnyét termelő cigányokról. Dícsérte **Balogh Miklóst**, ezt a rokkant vasutas cigányembert, szövetségünk elnökét, aki megszervezte a cigányokat.

Kétségtelen, hogy a bizonyításhoz bizalom szükségeltetik. Ha ez nincs, ha ez nem előzi meg a nagycserkeszi példát, akkor ma nem termelnek a cigányok dinnyét Nagycserkeszen. Balogh Miklós pályázatot nyújtott be az Autonómia Alapítványhoz.

Jó barátunk, a cigányok segítője **Bíró András** igazgató gondjaiba vette az ügyet. Így jutottak 580 000 Ft parázspénzhez a Nagycserkesziek. Ebből 490 ezret kell majd elszámoláskor visszafizetniük. Mit tagadjam? Magam is meghökkenem kissé, amikor az ügyletről tájékoztatott

Balogh Miklós. Megnyugtattott: „nem lesz semmi gond. Vissza-fizetjük!” Hogyan csinálta? Megkereste azokat a cigány családokat, akik értenek a földhöz. Szerződést kötött velük. Akik vállalták a feltételeket, munkához láttak. Így tájékoztat erről Tomasovszki János polgármester: „Miklósék 32 ezer négyzetméter földet béreltek a szövetekezettől. Remekül néz ki a dinnye! Őrzik, hogy illetéktelenek meg ne dézsmálják. Elégedtek vagyunk velük mi is.”

Bizalom ide, bizalom oda, hogy az Autonómia Alapítvány meggyőződjön: nem ablakon kидobott-e az a 580 ezer forint, Nagycserkeszre küldte emberét, aki alaposan körülnézett. Ellenőrizte a kiadásokat, a bizonylatokat, kiment a dinnyeföldre, fényképezett, és mint Balogh Miklós mondta, igencsak meglepődött. „Hogyan érték el, hogy ilyen rend van? Tisztaság a földeken, fillér hiány nélkül vezetett könyvelés. Másutt miért nem tudják ezt így csinálni a cigányok?” Balogh Miklóstól várta a kiküldött a választ.

Nem vagyunk egyformák. A cigányok sem! Van akiben meglehet bízni, és van olyan, akiben nem. Csakhogy erről meg kell győződni. Bizalom nélkül nincs demokrácia, s lehetetlen bizonyítani. Ahhoz, hogy a cigányok, a rátermettek bizonyítsanak, bízni kell bennük. És persze, szakmailag segíteni, hogy a bizalom gyümölcsözőzzék is.

Farkas Kálmán

Kökény Róbert illusztrációja

**„A világ létra,
melyen
az egyik fel,
a másik le megy”**

A Képek a magyarországi
cigányság XX. századi
történetéből
című kiállítás
a Néprajzi Múzeumban látható,
1993. július 9-től,
hétfő kivételével
naponta 10-18 óráig.

Magyarországi Romaszervezetek Országos Tanácskozása

A világon egyedülálló 100 Tagú Cigányzenekar augusztus 13-án két napos tanácskozást rendez a fővárosban. A miéltre kerestük a választ **Raduly Józseftől**, a zenekar vezetőjétől.

– A megváltozott politikai, gazdasági és társadalmi helyzet megköveteli, hogy a cigányszervezetek összefogottabban, egységesebben képviseljék közös kardinális érdekeiket. Szükség van erre annál is inkább, mert ezek az úgymond érdekfeltáró, érdekközvetítő és érdekvéltető feladatot ellátó szervezetek teljesen szétpolarizálódtak. A 100 Tagú Cigányzenekar hisz a kollektív bölcsességben, és ezért rendez meg a Magyarországi Romaszervezetek Országos Tanácskozását. A tanácskozáson nem uniformizált politizálást és uniformizált gondolkodást várunk el a résztvevőktől, hanem felelősségteljes, több aspektusból megvilágított véleményeket, álláspontokat, követeléseket és állásfoglalásokat. A tanácskozáson egy Szerkesztő Bizottság fog alakulni, akik a 2 nap elteltével állásfoglalásokat foglal-

maznak meg a cigányság érdekében.

– **Hogyan néz ki a két nap forgatókönyve?**

Raduly József

– A tanácskozás első napján csak romák szólalnak fel. Ők beszélnek, ők tárgyalnak és vitáznak, a pártok képviselői és az állami vezetők

csak passzív szemlélői lesznek. Másnap délelőtt 10 órától 12 óráig a pártok, az állami vezetők és a többségi társadalom cigánysággal szimpatizáló képviselői szólnak hozzá és mondják el a véleményüket.

– **Ez egyfajta partneri viszonyra való törekvés is lenne a romaszervezetek és a pártok között?**

– Igen. Megismerhetővé kívánjuk tenni magunkat, lehetőséget adva a pártoknak arra, hogy „első kézből” hallhassák, láthassák, megismerhessék a Magyarországon élő cigányok gondjait, bajait, gondolkodását és elvárásait a társadalommal szemben. Ha a pártok – és ehhez nem fér semmi kétség – komolyan gondolják a legnagyobb lélekszámú kisebbség politikai tényezőként való képviseletét, akkor remélem elfogadják a meghívást, és a tanácskozást elnöki szinten tisztelik meg. Úgy érzem, ezt joggal el is várhatja a 800 ezres cigányság. Ha viszont a pártok nem képviseltetik magukat kellő szinten, akkor ebből a cigányság le fogja vonni a konzekvenciát.

Ollóval írtuk...

A FASISZTA DIKTÁTOR NEVE ALATT

R o m á n K u - K l u x - K l a n a c i g á n y o k e l l e n

Bevallottan is a Ku-Klux-Klan gyakorlatát alkalmazza a legújabb romániai cigányellenes félkatonai tömörülés. A Cigányellenes Harci Szervezet az ország déli övezetét fogja át. Itt az utóbbi időben egymást érik a cigányokkal szembeni akciók: a Bukarest melletti Bolintini és Mogosoia községben a román lakosság korábban szabályos támadást intézett a cigánytelepülések ellen, ugyancsak a déli országrészben alakult meg a volt fasiszta diktátor, Antonescu marsall nevét viselő cigányellenes

szervezet, miután az egyik megyei lap pogrommal fenyegette meg e népközösség tagjait.

A most létrejött tömörülés tagjai hűségesküben fogadták meg, hogy kegyetlenül megbüntetik a románok ellen vétő cigányokat, legyenek akár kiskorúak is, mivel a bajt gyökerestül kell kiirtani. A szervezet azok ellen a cigányok ellen lép fel, akik úgymond kicsúsztak a törvény keze közül. E célból Legfelsőbb Tanács néven afféle rögtönítélő bíróság működik majd, amely a helyszínen

mondja ki és hajtja végre az ítéletet a bűnösnek talált cigányok fölött.

A Cigányellenes Harci Szervezet ősztől kezd meg a tevékenységét. Tagjai addig felkészülnek a döntő csatára, így könnyfakasztó és bénító permetekkel, gyújtógránátokkal, könnyűfegyverekkel - pisztolyokkal és AKM géppisztolyokkal - fegyverkeznek fel. Mint vezetői elmondották, akcióik teljes mértékben a Ku-Klux-Klan módszereit követik - kivéve a keresztgyújtást.

Magyar Hírlap, 1993. július. 27.

KOSÁRFONÓ

Cigány szervezetek 1993-as

A Demokráciáért Független Cigány Szövetség	50 000 Ft	Csongrád Megyei Cigányok Szociáldemokrata és Keresztény Érdekvédelmi Szövetsége	550 000 Ft
Apátfalvi Cigányok Önkormányzati Szervezete	120 000 Ft	Dél-Somogyi Cigány Képviselők Szervezete	860 000 Ft
Apátfalvi Romák Nemzetiségi Szervezete	50 000 Ft	Dombrádi Együtt Egymásért Cigány Szervezet	70 000 Ft
Állástalanok, Hátrányos Helyzetűek Érdekvédelmi Szervezete		Eötvös József Cigány-Magyar Pedagógiai Társaság	2 120 000 Ft
Ózd és Vonzáskörzete	270 000 Ft	Észak-Magyarországi Roma Unió Ózdi Szervezete	150 000 Ft
Békés Megyei Cigány Lakosok Egyesülete	830 000 Ft	FII CU NOI Beás Egyesület	1 010 000 Ft
Boldvai Cigány Demokratikus Szervezet	50 000 Ft	Fiatal Romák Országos Szövetsége	1 420 000 Ft
Borsod Megyei 30 tagú Cigányzenekar	80 000 Ft	Független Cigány Szövetség Baranya Megyei Tagszervezete, Old	140 000 Ft
Budapest XIII. kerületi Független Cigány Szervezet	60 000 Ft	Független Mohácsi Cigány Egyesület	140 000 Ft
Budapesti Roma Vállalkozók Egyesülete	220 000 Ft	Független Cigány Zenészek Országos Szervezete	250 000 Ft
Chachi Drom Független Cigány Szervezet	980 000 Ft	Független Cigány Szövetség Baranya Megyei Tagszervezete, Nagynyárad	60 000 Ft
Cigány Édesanyák Társasága	650 000 Ft	Független Vállalkozók Cigány Érdekszövetsége, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye	120 000 Ft
Cigány Ifjúsági Szövetség	3 440 000 Ft	Grizhipe Cigány Néprajzi és Nyelvművelő Egyesület	1 350 000 Ft
Cigány Nyelv- és Hagyományőrző Egyesület	190 000 Ft	Győr-Moson-Sopron Megyei Cigány Érdekvédelmi Szervezet	1 560 000 Ft
Cigány Kulturális Egyesület	60 000 Ft	Hajdú-Bihar Megyei Cigány Családgondozó Hálózat	670 000 Ft
Cigány Vállalkozók BAZ Megyei Szövetsége	170 000 Ft	Hajúhadház Roma Érdekvédelmi Szövetség	160 000 Ft
Cigány Munkások és Vállalkozók Országos Szövetsége	3 440 000 Ft	Hátrányos Helyzetű Fiatalok Szabadidő és Életmód Szövetsége	2 060 000 Ft
Cigány Táncművészek Szövetsége	1 180 000 Ft	Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Cigányok Független Érdekvédelmi Szervezete	800 000 Ft
Cigány Tudományos és Művészeti Társaság	3 310 000 Ft	Kőtelki Cigányok Baráti Köre	100 000 Ft
Cigányok Megyei Demokratikus Érdekvédelmi Egyesülete, Püspökhatvan	300 000 Ft		
Csongrád Megyei Cigányok Demokratikus Szövetsége	530 000 Ft		

költségvetési támogatása

„Kékcsei Cigányság Megélhetésért”

Társadalmi Szervezet	80 000 Ft
Kisebbségek Jogvédő Egyesülete	760 000 Ft
Kislángi Romák Szervezete	50 000 Ft
Lindri Cigány Táncszínház Egyesület	80 000 Ft
Lungo Drom Országos Érdekvédelmi Cigányszövetség	8 130 000 Ft
Magyarországi Cigány Ifjúsági Demokratikus Szövetség	670 000 Ft
Magyarországi Cigányok Igazság Szövetsége	3 330 000 Ft
Magyarországi Cigányok Kulturális Szövetsége	2 120 000 Ft
Magyarországi Cigányok Önkormányzati Érdekegyeztető és Képviselői Szervezete	2 450 000 Ft
Magyarországi Cigányok Radikális Szövetsége	900 000 Ft
Magyarországi Romák Liberális Szervezete	1 240 000 Ft
Magyarországi Cigányok Hajdú-Bihar Megyei Egyesülete	190 000 Ft
Majsi Független Cigány Egyesület	60 000 Ft
Mánfai Cigány Kulturális Egyesület	380 000 Ft
Muzsikus Cigányok Országos Érdekvédelmi Szövetsége	1 910 000 Ft
Nógrád Megyei Cigány Vállalkozók Önképző Szervezete	230 000 Ft
Országos Kereszténydemokrata Roma Nemzetiségi Szervezet	610 000 Ft
Ózd-Régió Független Cigány Szövetség	670 000 Ft
Ózdi Cigány Ifjúsági Szövetség	400 000 Ft
Pandzsák Kulturális Szabadidő, Sport és Érdekképviselői Egyesület	1 160 000 Ft

Phralipe Független Cigány

Szervezet	1 000 000 Ft
Phralipe Független Cigány Szervezet Kalocsai Tagszervezete	320 000 Ft
Pest Megyei Cigányok Független Szervezete	1 370 000 Ft
Pestszenterzsébeti Cigány Nemzetiségi Érdekképviselő	60 000 Ft
Roma Ifjúsági Szervezet	760 000 Ft
Roma Szövetség	530 000 Ft
Romák Országos Szövetsége	80 000 Ft
Roma Munkaadók és Munkavállalók Szövetsége	600 000 Ft
Romano Glaszo Cigányok Egyesülete	50 000 Ft
Romák Érdekvédelmi Szervezete, Sóshartyán	50 000 Ft
100 tagú Cigányzenekar	3 360 000 Ft
Szécsényi Cigányok Demokratikus Társasága	150 000 Ft
Szécsényi Cigány Demokrata Ifjúsági Egyesület	50 000 Ft
Szolnok Megyei Cigány Tánc, Sportegyesület	80 000 Ft
Sárkeresztúri Romák Szervezete	150 000 Ft
Szedresi Roma Szervezet	50 000 Ft
Szocialista Cigány Szervezet	3 700 000 Ft
Tizsakanyári és Dombrádi Cigányság Életének Jobbulásáért Egyesület	140 000 Ft
Tizsaszentmártoni Delfin Klub	160 000 Ft
Tizsakanyári Fiatal Cigányok Szervezete	50 000 Ft
Tolna Megyei Független Cigány Szövetség	1 220 000 Ft
Új Érdekvédelmi Cigány Szövetség	1 270 000 Ft
Zhutinas Független Országos Cigány Szervezet	2 080 000 Ft

A Magyarországi Cigányok Igazság Szövetsége kulturális programjának megfelelően hozta létre nemcsak Magyarországon, hanem az egész világon elsőként a cigányság bemutatására, kultúrájának megismertetésére az autodidakta cigány származású festők és falfaragó művészek galériáját.

Úgy gondoljuk, hogy a kultúránk az, amelynek megismertetésével a magyarságot, az emberiséget közelebb tudjuk hozni népünkhöz és ezáltal azok a téves szemléletek, melyek most uralkodnak és megnyílnak, kevésbé fognak tért hódítani. Véleményem szerint ezzel a tevékenységgel igaz ügyet szolgálunk, mely a magyar kultúra részévé kell, hogy váljon, hisz enélkül a cigány kultúra nélkül a magyar kultúra nem

kis mértékben lenne szegényebb. A galéria működésének célja a már ismert művészek kiállításainak biztosítása, fiatal művészek felkutatása, bemutatása, az értékesítés folytán az erkölcsi támogatás mellett anyagi támogatás biztosítása, hogy dolgozni, megélni és kibontakozni lehetőség legyen számukra. Művészeinket nemcsak erkölcsileg, hanem anyagiilag is támogatni kell a jelenlegi nehéz gazdasági és szociális helyzetben. A művészeket nem haláluk után kell dicsőíteni és megbecsülni, hanem még életükben kell olyan helyzetet teremteni számukra, hogy kibontakozhassanak és kultúrájuk révén elismerést szerezzenek népünk számára. - tudtuk meg **dr. Reményi Gézától**, a Magyarországi Cigányok Igazság Szövetségének elnökétől.

GALÉRIA

A GYERMEKNEVELÉSI TÁMOGATÁSRÓL – BŐVEBBEN

A gyermekenvelési támogatásról a szociális törvény rendelkezik. Azonban e támogatás igénylői közül kevesen tudják, hogy a jogcímre a köznapis szóhasználatban a **főállású anya** elnevezés fogalmazódik meg.

Ki, illetve kik jogosultak e támogatást igényelni?

Az anya, illetve az apa, továbbá a nevelőszülő, aki 3 vagy több kiskorú gyermeket nevel, a legkisebb gyermek 3 és 8 év közötti 180 nap biztosítási idővel rendelkezik, a család egy főre eső jövedelme az öregségi nyugdíj legkisebb összegének háromszorosát nem haladja meg. (Az öregségi nyugdíj legkisebb összege 1993. augusztusi hónapban 6400 Ft, így összesen 20.200 Ft.)

A támogatás összege 6400 Ft. A támogatási idő szolgálati időre jogosít.

Feltételek:

1. 180 nap biztosítási idő, amivel a gyermek születése előtt kell rendelkezni. A biztosítási idő munkáltatói igazolással, tb-vel, munkavállalói igazolással, munkakönyvvel igazolható.
2. A gyermek születési anyakönyvi kivonata.
3. A házastárs (élettárs) jövedelemnyilatkozata.
4. A gyermek elhelyezéséről szóló határozat, elvált szülők esetén.
5. Más kereső tevékenységet nem folytat.
6. Nyugdíjjal nem rendelkezik.
7. Az igénylő munkanélküli járadékban vagy munkanélküli jövedelem pótló támogatásban részesül, erről le kell mondania (munkaügyi központ, illetve kirendeltségen).

Hol kell a támogatást igényelni?

Az önkormányzati hivatal segélyezési csoportjánál, ha ez nincs, magától az önkormányzattól (szociális bizottság).

Meddig folyósítható a támogatás?

– Addig, amíg a gyermekek közül valamelyik a 18. életévét nem tölti be, illetve, ameddig a középfokú iskolai tanulmányait be nem fejezi.

– Méltányossági okokból ez a határidő meghosszabbítható.

Az igénylő más kereseti lehetőséget folytathat-e?

Igen, de csak 4 órás munkaidőben.

Dr. Pálfi Miklós

A black and white portrait of a young woman with long, dark, wavy hair. She is wearing a decorative crown or tiara with a central jewel and a necklace. She has a slight smile and is looking directly at the camera. The background is dark and out of focus.

Rostás-Farkas György - Karsai Ervin írása nyomán

A SZERENCSE

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy öreganyó, és annak egy csodaszép lánya. Sajnos, olyan szegények voltak, mint a templom egere. Sokat éheztek, és sokat szomorkodtak. Hiába mentek el kéregetni, senki nem sajnálta meg őket. Egyszer azt mondja a lány az édesanyjának: „Édesanyám, elmegyek szerencsét próbálni, hátha találok munkát, és akkor talán egy kicsit könnyebb lesz az életünk.” Azzal elbúcsúzott az édesanyjától, és útnak eredt. Ment, mendegélt, hosszú éjszakákon és nappalokon át, míg végül megpillantott a távolban egy kicsike házikót. Sokáig törte a fejét, hogy mit tegyen, aztán bátorságot merített, és bekopogott. Nagy sokára ki is jött egy aranyos anyóka, aki meg sem kérdezte a lánytól, hogy mi járatban van, hanem kedvesen beengedte az ajtón.

Mikor a lány belépett, alig hitt a szemének. A ház olyan tágas

volt, hogy akár három család is elfért volna benne. Aztán elmesélte az anyókéknak, hogy mi járatban van erre felé. Elmondta, hogy mennyit nélkülöznek, éheznek az öreg édesanyjával. Az anyóka megsajnálta a lányt és azt mondta: „Gyere ülj az asztalhoz, és egyél annyit, amennyi jól esik. Ha jól laktál, fekjüdj le.”

A lány leült az asztalhoz, ami mindenféle finomsággal meg volt terítve. Soha nem látott még ennyi finomságot, így aztán mindet meg is kóstolta. Az anyóka magára hagyta a lányt. Mikor az jól lakott, bement a szobájába. Az ámulattól még a lélegzete is elállt. Olyan gyönyörű szobát még életében nem látott. Az anyóka hófehér selyemből vetett ágyat neki. „Na, gondolta magában, az életben nem gyakran adódik meg nekem, hogy ilyen gyönyörű ágyban aludjak. Most kihasználom az alkalmat.”

Hanem reggel nem tudott sokáig aludni, mert nagy csörgésre ébredt. Kiment, hogy megnézzze, ki csörög, de senkit nem látott. Bement a szobájába, és újra hallotta a zajt. Kiment, de ismét nem látott senkit. Leült hát az asztalhoz, hogy megreggelizzen. Akkor a csésze oldalának támasztva meglátott egy kis papírt, melyre ez volt írva: „Kedves gyermekem, nekem most el kellett mennem, többé vissza sem jövök. Látom, te jól nevelt, rendes lány vagy, ezért rád hagyom mindenem. Az ékszereim, a pénzem, a selyem ágyad alatt van elrejtve. Légy boldog, és elégedett!”

A lány azt sem tudta, sírjon vagy nevéssen-e örömeiben. Azonnal az édesanyjáért küldött, és attól a naptól kezdve számukra nem volt több éhezés és boldogtalan nap. Ha nem hiszitek, járjatok utána.

Rácz Zsuzsanna

A Süni, akit még nem simogatott meg senki

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy süni. A neve, Picur. Ősz volt. Picurnak nagy bánata volt, ugyanis őt még nem simogatta meg senki. Órákig elnézegette, ahogyan nyúlanyó simogatja a kis nyuszikát. Egyszer a nyúlanyó észrevette, ahogy a kis süni leskelődik a száraz bokor mögött. A sünike mindent elmondott a nyúlanyónak, aki így szólt: „Ne félj kis süni, majd én megsimogatlak.” Azzal a küssüni meghempergett a száraz falevélben, így a nyúlanyó már nyugodtan megsimogathatta. Picur azóta nagy boldogságban él.

Lakatos Roland

Kedves Gyerekek!

Ugye tetszettek ezek a kedves kis mesék? Nos, talán el sem hiszitek, de ezeket ugyanolyan gyerekek írták, mint amilyenek ti vagytok. Ha közöttetek is van, aki szeretné megmutatni a többieknek, hogy ő is tud ezekhez hasonló meséket írni, nos tessék, csak küldjétek el nekem bátran. A legügyesebb meseíró – mint a mesében –, jutalmat kap.

Várom az írásaitokat!

Éva néni

Pályázat

AUTONÓMIA ALAPÍTVÁNY

Pályázati feltételek:

Az Autonómia Alapítvány – célkitűzéseinek megfelelően – olyan állampolgári kezdeményezéseket (bejegyzett egyesületeket), tehát szervezeteket és nem egyéneket kíván támogatni munkaterveik megvalósításában, amelyek önkéntes tevékenységük céljából tűzték ki: a szegénység terjedésének akadályozását, a környezetet védő, tartós fejlődés elősegítését, az etnikai kisebbségek jogainak védelmét.

1. Az Autonómia Alapítvány Kuratóriuma pénzbeli támogatását adomány, vagy alacsony kamatú hitelek formájában kívánja a sikeresen pályázók rendelkezésére bocsátani, elsősorban „gyutacs pénzként”.

2. Előnyös megítélésre azon szervezetek pályázata számíthat, amelyek tagsága – az érintett közösséggel való párbeszéd szellemében és a nyilvánosság bevonásával – aktívan vett részt a valóságos szükségletek feltárásában, a munkaterv kidolgozásában.

3. A sikeres pályázat feltétele, hogy a pályázók – saját erejükre támaszkodva – az igényelt összeggel hasonló nagyságrendű ellenszolgáltatást ajánljanak fel pénzbeli, szervezési, fizikai, vagy szellemi formában.

4. A pályázati kérelem tartalmazzon rövid leírást a szervezet jellegéről, tag-

létszámáról, tevékenységéről, történetéről; fogalmazza meg a pontos célt, amire a támogatást kéri, a munkaterv időtartamát, a munka módszerét és a részletes költségvetést. Csatolni kell a szervezet alapszabályát is.

5. Adományban illetve hitelben csak az a szervezet részesülhet, amely bank-számlával rendelkezik és vállalja a kötelezettséget, hogy a tervezett munka befejeztével írásos jelentést tesz a kapott összeg felhasználásáról és tartalmi beszámolót ad a munkaterv végrehajtásáról.

Az alapítványhoz folyamatosan lehet küldeni pályázatokat, a kuratórium negyedévenként dönt az igényelt összegekről.

Az alapítvány címe:
1037 Budapest, Folyóka u. 20. (1538 Budapest, Pf: 592.) telefon: 250-2774

„Kilenc évtized a mozgáskorlátozott gyermekek szolgálatában”

A Mozgásjavító Általános Iskola és Diákotthon 90 éves jubileumának alkalmából országos gyermekrajzpályázatot hirdet, általános iskolásoknak alsó és felső tagozatos kategóriában.

A rajzok Minna Jánti alábbi verséhez készüljenek:

„Szeretnék valakit”

*Szeretnék valakit,
aki velem nevetne!
Szeretnék valakit,
aki velem sírna.
Szeretnék valakit,
aki néha magamra hagyna,
mégis
mindig
nálam
lenne.*

A pályaművek szabadonválasztott technikával készülhetnek, maximum A/3 méretben, a pályázó neve, osztálya, pontos címe, a rajztanár nevének feltüntetésével.

Beküldési határidő: szeptember 10.
Cím:
Mozgásjavító Általános Iskola és Diákotthon, 1145 Budapest, Mexikói út. 60.

A műveket a zsüri bírálja el, melynek elnöke: Macskássy Izolda, grafikus művész

A legjobb alkotások 1993. szeptemberében a Stefánia Galériában rendezendő kiállításon vesznek részt.

Díjak: számítógép, BMX kerékpár, magnetofon.

Táncfesztivál

1993. július 24-én a megyei cigány táncegyüttesek részvételével Táncfesztivált rendeztek Sátoraljauhelyen. A résztvevő együttesek: Pácín, Mezőcsát, Prügy, Tiszaluc Hagyományörző Cigányegyüttesek, valamint Karcsa-Becske, Miskolc, Oroszlány (vendégegyüttes Komárom megyéből), Ózd, Mezőkövesd, Novajibrány és Sátoraljauhely Cigányegyüttesek voltak.

A zsüriben Dr. Balogh Gusztáv táncművész, Bogdán Béla a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal kormányfőtanácsosa, Raduly István a Művelődési és Köznevelési Minisztérium főmunkatársa és Raduly József a 100 Tagú Cigányzenekar elnöke ült.

A fesztivál idején zsűfólasig megtelt a Kossuth Lajos Művelődési Ház. Igazi örömnép volt Sátoraljauhelyen ezen a napon.

A zsüri nagydíját a Sátoraljauhely Cigány Táncegyüttes nyerte el. A zsüri különdíját a Miskolc Cigányegyüttes kapta. A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal díját az Oroszlány Cigányegyüttes, a leghagyományosabb cigány együttes címet pedig a Karcsa-Becske Cigányegyüttes kapta. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Pedagógiai és Közművelődési Intézet díját a Pácín, a fesztivál legjobb zenekari címét a Sátoraljauhelyi Cigány Táncegyüttes kapta. A legjobb páros címet a Sátoraljauhely Együttesből Lakatos Tibor és Márton Tímea érdemelte ki. A legjobb leány szólótáncos címet egy oroszlányi 10 éves kislány, míg a legjobb fiú szólótáncos címet Sátoraljauhelyről Lakatos Tibor nyerte el.

Raduly József

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot
..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj egy évre:

114 Ft, fél évre: 57 Ft

A megrendelőlapot és az előfizetés díját a szerkesztőség címére kell eljuttatni:

**5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Telefon/fax: 56/420-110**

Országos vásárok naptára

1993. augusztus 14 – szeptember 13-ig.

RÖVIDÍTÉSEK

av. = autóvásár
bv. = búcsúvásár
mgv. = munkagép vásár
oá. = országos állatvásár
oák. = országos állat- és kirakó vásár
ok. = országos kirakó vásár
osk. = országos sertés- és kirakó vásár

Augusztus. 14. (szombat)

Aszód oák.
B. Kiliti av.
Bátaszék oák-av.
Csákvár oák.
Debrecen av.
Kiskunmajsa oák.
Ózd oák.
Paks oák.
Pécs oá-av.
Rácalmás oák.
Tiszanána oák.
Törökszentmiklós oák.

Aug. 15. (vasárnap)

Bátonytereny av.
Bázakerettye-Báza bv.
Böhönye oák.
Csapi bv.
Csongrád bv.
Csorna bv.
Debrecen av.
Dunaföldvár oák.
Győr av.
Győr-Ménfő bv.
Győrszemere bv.
Hatvan av.
Jászapáti av.
Jászfákóhalma oák.
Jászládány oák.
Kaposvár ok.
Kishér av.
Kunszentmiklós oák.
Lövő bv.
Mélykút bv.
Miskolc av.
Mórahalom oák.
Nagykanizsa av.
N. kanizsa-Miklósfő bv.
Nyíregyháza av.
Pécs oá-av.
Páli bv.
Polgár bv.
Sopron av.
Szárzad bv.
Szászvár oák-av.
Szeged av.
Szolnok av.
Tápiószéle oák.
Tiszakécske oák.
Türkeve oák.
Türje bv.
Vác oák.
Vecsés oák.

Aug. 16. (hétfő)

Bélapátfalva oák.
Egyek oák.
Kölcsé oák.
Páli bv.
Szil ok.
Tiszavasvári oá.

Aug. 17. (kedd)

Balkány oák.
Fertőszentmiklós oák.
Mumor bv.

Aug. 18. (szerda)

Lentikápolna bv.
Sárrétudvari oák.
Zalalövő ok.

Aug. 19. (csütörtök)

Pácsa oák.
Ragály oák.

Aug. 20. (péntek)

Bagod-Alsóbogod bv.
Écs bv.

Galvács bv.
Győr-Szentiván bv.
Kerkutas bv.
Kisfalud bv.
Komádi oák.
Kőtelek bv.
Murakeresztúr bv.
Nagylőcs bv.
Pannonhalma bv.
Rábatamási bv.
Szajol bv.
Tamási ok-bv.
Tiszaug Ünnepi v.
Tiszavasvári oá.
Újszász bv.
Zalalövő-Pataki hegybv.
Zalasárszeg bv.

Aug. 21. (szombat)

Aszód oák.
B. Kiliti av.
Debrecen av.
Herend av.
Kiskunlacháza oák-bv.
Memye oák.
Pécs oá-av.
Rábatamási bv.
Rácalmás oák.
Sárbogárd oák.
Szeged-Kkd. oá.

Aug. 22. (vasárnap)

Becsvölgye-
Barabásszeg bv.
Békéscsaba av.
Bodrogkeresztúr oák.
Csorna bv.
Debrecen av.
Gáborjánháza bv.
Győr av.
Hódmezővásárhely av.
Jászfákóhalma oák.
Kaposvár av.
Miskolc av.
Mélykút bv.
N. kanizsa-Sánc bv.
N. kanizsa-Palin bv.
Nagykőrös oák.
Nyíregyháza av.
Ózd av.
Pásztó av.
Pécs oá-av.
Szabadszállás av.
Szeged-Kkd. ok-av.
Szolnok av.
Tiszafüred bv.
Türkeve av.
Zalakoppány bv.

Aug. 23. (hétfő)

Csorna bv.
Szécsény oák.
Tiszavasvári oák.

Aug. 24. (kedd)

Hatvan oák.

Aug. 25. (szerda)

Veszprémvarsány oák.
Zalalövő ok.

Aug. 26. (csütörtök)

Püspökladány oák.
Szany ok.
Zalaszentgrót oák.

Aug. 27. (péntek)

Abony oák.
Dévaványa oá.
Tiszavasvári oá.

Aug. 28. (szombat)

B. Kiliti av.
Debrecen av.
Jászárokszállás oák.
Mezőberény oák.
Pécs oá-av.
Sárbogárd oák.

Aug. 29. (vasárnap)

Abádszalók oák.
Bak Falunapi v.
Csongrád av.
Csorna av.
Debrecen av.
Farád bv.
Farmos oák.
Fülöpszállás oák.
Győr av.
Hagyárosbörönd bv.
Hatvan av.
Hegyeshalom bv.
Hódmezővásárhely av.
Jánoshida oák.
Kiskunfélegyháza oák.
Kistelek av-mgv.
Kisújszállás av.
Lendvadedes bv.
Lenti av.
Mezőtúr Turi v.
Miskolc av.
Nemesnép bv.
Nyíregyháza av.
Órkény oák.
Pécs oá-av.
Pölöske bv.
Sarród bv.
Szeged av.
Szolnok av.
Tamási av.
Tata-Agostyán bv.
Tápióbicske oák.
Zalaszentgrót av.
Vecsés oák.

Aug. 30. (hétfő)

Kapuvár oák.
Kisrécse bv.

Aug. 31. (kedd)

Pincehely oák.

Szeptember 1. (szerda)

Miskolc oák.
Tornyiszentmiklós ok.
Tömörkény oák.
Tura oák.
Zalalövő ok.

Szept. 2. (csütörtök)

Encs oák.
Nyírbátor oák.
Ónod oák.
Vésztő oák.
Zalakomár oá.

Szept. 3. (péntek)

Gyula oák.
Hódmezővásárhely oá.

Szept. 4. (szombat)

Abony oá.
B. Kiliti av.
Békéscsaba oák.
Debrecen av.
Elek av.
Füzesabony av.
Gyula av.
Jászberény av.
Harta oák.
Márcali oák-av-mgv.
Miske oák.

Nyíregyháza oák.
Oroszlány Bány.napi v.
Pécs oák-av.
Zirc oák.

Szept. 5. (vasárnap)

Bak av.
Cegléd av.
Csongrád oák.
Debrecen av.
Dóc bv.
Dunaföldvár av.
Dunakeszi ok.
Edve bv.
Győr av.
Győrújbaráthegy bv.
Gyomaendrőd oák.
Hódmezővásárhely av.
Himod bv.
Jászapáti oák.
Kaposvár ok-oá.
Kapuvár av.
Kiskunhalas oák-av.
Kisújszállás oák-av.
Lajosmizse oák-av.
Miskolc av.
Nagykőrös av.
Nyíregyháza av.
Oroszlány hv-v.
Ózd av.
Pécs oák-av.
Rakamaz oák.
Sárhida bv.
Sümeg bv.
Szarvas oák.
Székszend bv.
Szeged av.
Szentes av.
Szolnok av.
Tápiószecső oák.
Tiszakécske av.
Tiszavárkony bv.
Törökszentmiklós av.
Újszilvás oák.
Zalaújlak bv.

Szept. 6. (hétfő)

Doboz oák.
Himod bv.
Zalaapáti oák.

Szept. 7. (kedd)

Abaujszántó oák.
Beled oák.
Cegléd oá.
Nagykanizsa oák.
Sajókaza oák.
Tiszaluc oák.

Szept. 8. (szerda)

Biharkeresztes oák.
Csorna oák.
Makó oá.
Mezőcsát oák.
Zalalövő ok.

Szept. 9. (csütörtök)

Létavértes oák.
Sarkad oák.

Szept. 10. (péntek)

Sásd oák-av.

Szept. 11. (szombat)

Apc oák.
B. Kiliti av.
Bátaszék oák-av.
Csákvár oák.
Debrecen av.
Kompolt oák.
Neszmély oák.
Ózd oák.
Pécs oá-av.
Sükösd oák.
Tószeg oák.

Szept. 12. (vasárnap)

Ács bv.
Bázakerettye bv.
Beled bv.
Békéscsaba av.
Biharnagybajom oák.
Bucsu-szentlászló bv.
Cibakháza oák.
Dabas oák-av.
Debrecen av.
Győr av.
Győr-Lukács bv.
Hatvan av.
Hódmezővásárhely av.
Ibrány oák.
Jászárokszállás av.
Jászberény oák.
Kistelek oá-mgv.
Kunhegyes av.
Klárafalva bv.
Lispezsentedorján bv.
Magyarbánszék bv.
Márcali av.
Miskolc av.
Nagykő oák.
Neszmély bv.
Nyalka bv.
Nyárliget bv.
Nyíregyháza av.
Pásztó oák.
Pásztori bv.
Pécs oá-av.
Rákóczi-falva bv.
Resznek bv.
Sopronnémeti bv.
Szabadszállás oák.
Szeged av.
Szeged-Kkd. ok.
Sümeg bv.
Szentes oák.
Szolnok av.
Tiszaug bv.
Tompá oák.
Tura av.
Újkígyós ok.
Vecsés oák.
Zagyvarékas oák.
Zalaegerszeg av.

Szept. 13. (hétfő)

Győr-Asszonyfő bv.
Pér oák.
Répcszemere oák.

Kosztics László alkotása

